

Delegationsprotokoll

över beslut enligt av Kommunstyrelsen antagen delegationsordning § 171/2018, punkt A24

Beslutsdag	2019-05-07
Beslutande	Pia Almström, kommunstyrelsens ordförande
Föredragande	Victoria Galbe, ekonomichef

Remissvar till finansdepartementet på – Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting - SOU 2018:74

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 3 november 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av systemet för kostnadsutjämnning för kommuner och landsting. I utredningsuppdraget angavs att översynen skulle överväga om det nuvarande systemet för kostnadsutjämnning i tillräcklig grad fångar upp större samhällsförändringar och med anledning av detta eventuellt föreslå förändringar i de delmodeller som finns, nya delmodeller eller om delmodeller ska utgå. I uppdraget ingick också att analysera möjligheter att förenkla utjämnningen. Förändringarna är tänkta att genomföras år 2020. I oktober 2018 lämnade utredningen sitt betänkande "Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting", SOU 2018:74. Finansdepartementet skickade den 8 februari utredningen på remiss. Alla kommuner och regioner är remissinstanser. Remissvaren ska ha inkommit till Finansdepartementet senast den 17 maj 2019. Kommunstyrelsens presidium har tagit del av förslag till remissvar.

Beslut

Att skicka in förslaget remissvar till Finansdepartementet senast den 17 maj 2019.

Underskrifter

Föredragande

Victoria Galbe, ekonomichef

Beslutande

Pia Almström, kommunstyrelsens ordförande

Finansdepartementet
Avdelning för offentlig förvaltning

Remissvar till finansdepartementet på – Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting - SOU 2018:74

Bakgrund

Regeringen beslutade den 3 november 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av systemet för kostnadsutjämnning för kommuner och landsting. I utredningsuppdraget angavs att översynen skulle överväga om det nuvarande systemet för kostnadsutjämnning i tillräcklig grad fångar upp större samhällsförändringar och med anledning av detta eventuellt föreslå förändringar i de delmodeller som finns, nya delmodeller eller om delmodeller ska utgå. I uppdraget ingick också att analysera möjligheter att förenkla utjämnningen. Förändringarna är tänkta att genomföras år 2020. I oktober 2018 lämnade utredningen sitt betänkande "Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting", SOU 2018:74. Finansdepartementet skickade den 8 februari utredningen på remiss. Alla kommuner och regioner är remissinstanser. Remissvaren ska ha inkommit till Finansdepartementet senast den 17 maj 2019.

Ekonomisk effekt för Kävlinge kommun

Totalt för alla 11 delmodellerna så är den föreslagna förändringen negativ för Kävlinge kommun med totalt 225 kr / invånare. Räknat på 32 000 invånare ger det -7,2 mkr. Det motsvarar ca 0,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Inledning och allmänna synpunkter

Kävlinge kommun är positiva till att det finns ett kommunal ekonomiskt utjämningsystem. Kostnadsutjämnningen syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner att tillhandahålla invånarna service oberoende av opåverkbara, strukturella förhållande. Systemet ska alltså inte utjämna för skillnader i ambitionsnivå eller effektivitet utan grunda sig i huvudsak på skillnader i befolkningens ålderssammansättning och bebyggelsestruktur.

En viktig förutsättning är att utjämningsystemet upplevs som rättvist, hållbart och transparent för kommunsektorn. Detta avser samtliga delar inkomst- och kostnadsutjämnningen, strukturbidraget, regleringsposten och LSS-utjämnningen.

Kävlinge kommun anser att om ny modell införs för kostnadsutjämningsystemet bör det inte ske förrän tidigast 2022, vidare att Kävlinge kommuns föreslagna korrigeringar görs i förslaget samt att införande bidraget, förändringen mellan 2019 års utfall och utfallet i den nya modellen regleras med maximalt 200 kronor per invånare och år. Staten bör stå för införande bidraget.

Oavsett vilken modell som reglerar kostnadsutjämnningen anser Kävlinge kommun att det är viktigt att **finansieringsprincipen följs** och att medel regleras mellan parterna vid beslut om olika reformer. Det finns ett antal statliga beslut de senaste åren som inte är finansierad t ex pensionskostnader som följer av statsbidraget för lärarlönelyftet och första lärare, bemanningskrav inom äldreomsorgen och förskolan.

Utredningen gör gällande att utjämnningen ska ta hänsyn till skillnader i behov utöver det som går att avläsa i form av strikta skillnader i kostnader och att det rimligen bör finnas fördyrande omständigheter när det gäller att bedriva verksamhet i kommuner med svagare socioekonomi. Men att det finns fördyrande omständigheter när det gäller att bedriva verksamhet i en växande kommun då nya skolor, förskolor, vägar o s v är mycket dyrare än befintliga, inkluderas inte i utredningen vilket anses av Kävlinge kommun är en svaghet.

Det är av vikt att effekter av gränspendlingen till Danmark för de skånska kommunerna finns med som beräkningsunderlag i de olika beräkningsmodellerna.

Ett problem med nuvarande utjämningsystem är att det vanligtvis är minst två års eftersläpning i uppdateringen av underlagen för utjämnningen. Utredaren föreslår att en högre grad av indexering införs i kostnadsutjämnningen för att bibehålla systemets aktualitet. Detta är positivt eftersom det ökar träffsäkerheten i systemet, även om det är ofrånkomligt med viss eftersläpning.

Kävlinge kommun vill särskilt lyfta några delar som regeringen bör överväga i det fortsatta berednings.

Löner

Utredaren anser att det finns liksom tidigare goda grunder för en utjämnning baserad på lokala skillnader i lönenivå. Kävlinge kommun anser att det inte är möjligt att avgöra huruvida orsaken till löneskillnader beror på opåverkbara orsaker eller medvetna val från den enskilda kommunen. I en tät region som sydvästra Skåne är dessutom vissa variabler som småhuspriser ointressanta då rekryteringsområde vad gäller arbetskraften är betydligt större än den egna kommunen.

Förskola och fritidshem:

Kävlinge kommun ställer sig positiv till införande av socioekonomisk kompensation men det är samtidigt svårt att bedöma om det är rimliga faktorer som föreslås i utredningen.

Förskoleklass och grundskola:

Utredningen föreslår ingen socioekonomisk kompensation i kostnadsutjämnningen för förskoleklass och grundskola med hänvisning till det riktade statsbidraget för likvärdig skola. Kävlinge kommun anser inte att det är rimligt att socioekonomisk kompensation ska ske utanför den ordinarie kostnadsutjämnningen i form av ett tillfälligt riktat statsbidrag. Nämnda statsbidrag bör istället lyftas in som generellt statsbidrag och socioekonomisk omfördelning ska ske i kostnadsutjämningsystemet.

Gymnasium:

Modellen ger kompensation för alla i åldern 16-18 år, vilket innebär kompensation även för ungdomar som i stället för att gå gymnasieutbildning väljer att jobba. Här borde någon form av reducering till följd av detta införas i modellen.

Individ- och familjeomsorg:

Rädda barnens barnfattigdomsmått utifrån hushållets inkomststandard och/eller försörjningsstöd är en tveksam variabel. Detta kan anses vara påverkbart eftersom det räcker att en familj fått försörjningsstöd en gång för att det ska kvalificeras som barnfattigdom. Utredningen svarar inte på varför man inte enbart använder kriteriet om hushållens inkomststandard.

Äldreomsorg:

Prislapparna i modellen är uppräknade utifrån tidigare empiri. Här bör man framöver titta på ny empiri. Befolkningens levnadsålder ökar successivt och framsteg sker löpande inom vården som påverkar insatserna, vilket gör att prislapparna inom äldreomsorgen som utredningen använder sig av också bör ses över.

Det är positivt att normkostnaden för gifta/ogifta ersätts med sammanboende/ ensamboende.

Kommunal vuxenutbildning och socioekonomiska variabler

I förslaget föreslås att en ny delmodell införs för utjämning avseende kommunal vuxenutbildning på grund- och gymnasienivå inklusive Svenska för invandare (SFI). Det innebär att kommuner med hög andel lågutbildade och stort antal nyanlända med utbildningsbehov ska kompenseras i modellen. För SFI betraktas alla nyanlända 20-64 år som haft uppehållstillstånd i högst fyra år som potentiell målgrupp. Eftersom andra statsbidrag kompenserar för nyanlända riskerar förslaget leda till överkompensation för denna grupp. Gruppen nyanlända har stor rörlighet och flyttar ofta till storstadsregioner. Om modellen ska fungera krävs en årlig uppdatering av denna variabel. Det framgår inte av utredningen hur uppdateringar av modellen ska gå till, vilket är en brist. När det gäller lågutbildade så finns dessa också beaktade i individ- och familjeomsorgsmodellen – "Andel lågutbildade födda i Sverige i åldersgruppen 20-40 år". Det finns därför risk för överkompensation även i detta hänseende.

Vidare föreslås att kommuner med svag socioekonomi ska få kompensation inom ramen för utjämningsystemet. Förslaget innebär att socioekonomisk kompensation införs inom förskolan (se även ovan) men inte inom skolan eftersom det redan finns ett riktat statsbidrag inom skolan som baseras på just dessa faktorer. De faktorer som utredningen föreslår ska utgöra grund för socioekonomiskt index avseende förskolan är uppgifter om:

- andel folkbokförda barn 1-5 år som inte har någon förälder med eftergymnasial utbildning.
- andel barn 1-5 år som bor i ett hushåll med låg disponibel inkomst.
- andel barn 1-5 år med minst en förälder som haft uppehållstillstånd i Sverige i högst fyra år.

Två av dessa faktorer beaktas även i den nya delmodellen för Komvux, varför det finns risk för överkompensation. Men om man trots detta i högre grad ska införa socioekonomiska faktorer i utjämningsystemet vore det lämpligt att avveckla det speciella statsbidraget för detta ändamål inom skolan och istället lägga in detta i kostnadsutjämningsystemet.

I utredningen konstateras att kommuner med svag socioekonomi inte har högre kostnader än andra kommuner. Detta antas bero på att dessa kommuner inte har möjlighet att kompensera för merkostnader som uppstår. Det kan dock ifrågasättas om det är korrekt att införa mer av socioekonomiska faktorer i utjämningsystemet och om detta gör att systemet blir mer träffsäkert, bland annat med hänsyn till att samma faktorer återkommer i flera delmodeller i utjämningsystemet. Frågan borde åtminstone utredas djupare.

Avslutande synpunkter

Ett mål med översynen var att förenkla och göra kostnadsutjämnningen mer lättbegriplig. Förslaget innehåller en stor förändring med införandet av en ny del modell för kommunal vuxen utbildning och i övrigt marginella förenklingar i förhållande till nuvarande kostnadsutjämnning. Kostnadsutjämnningen måste kunna vara mer lättförståelig för de politiker och tjänstepersoner som vill kunna sätta sig in i modellen. Utredning har inte lyckats i denna delen av uppdraget.

Kävlinge den 7 maj 2019

Pia Almström, kommunstyrelsens ordförande